

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคู่สันตรัตน์ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคู่สันตรัตน์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนสามารถที่จะกำหนดความต้องการ รวมถึงการช่วยกันร่วมมือกันในการบริหารพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงความหมายทางการเมืองเป็นอันดับแรกก่อน ก่อนที่จะเข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นอันดับต่อไป ผู้ศึกษาจึงได้รวบรวมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง สิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างมากในทางการเมือง คือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

แม็คคลอสกี (Maklosgi. ; อ้างถึงใน เขียวชิวฉิน ศรีสุวรรณ. 2542 : 6) เป็นคนแรกที่เริ่มอธิบายคำว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นทางการว่าเป็นระเบียบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำลงไปด้วยสมัครใจ โดยมีได้ถูกบังคับให้กระทำที่จะมีส่วนร่วมในเรื่องของ

1. การเลือกสรรผู้ปกครองของพวกตน ไม่ว่าจะเลือกสรรโดยตรง ด้วยตัวพวกเขาเอง คือ การออกเสียงเลือกตั้ง หรือเลือกสรรโดยอ้อม ด้วยการที่ตัวแทนของพวกเขา

ได้เป็นผู้เลือกแทนพวกเขา

2. มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะ กิจกรรมที่เรียกว่าการมีส่วนร่วม
ทางการเมือง ประกอบไปด้วย

- 2.1 การอภิปราย ถกเถียง พูดคุย เรื่องการเมือง
- 2.2 การติดตามข่าวสารค้นหาข้อมูลด้านการเมือง
- 2.3 การเข้าร่วมประชุมพบปะทางการเมือง
- 2.4 การติดต่อสื่อสารกับผู้แทนทางการเมือง
- 2.5 การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
- 2.6 การให้เงินช่วยเหลือพรรคการเมือง
- 2.7 การสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง
- 2.8 การช่วยรณรงค์หาเสียงให้พรรคการเมือง ซึ่งเรียกว่าห้วคะแนน
- 2.9 การใช้เงินซื้อเสียงหรือการข่มขู่ให้เลือกหรือไม่เลือกพรรคการเมือง

อย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย เป็นต้น

2.10 การช่วยร่างคำขวัญ คำปราศรัย สุนทรพจน์ ให้นักการเมืองและ
พรรคการเมือง

2.11 การลงแข่งขันสมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง

สรุปได้ว่า แม้คัลลอสกี เน้นความสำคัญของ 1) การกระทำโดยสมัครใจ 2) การที่
ประชาชนมีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้ปกครอง และมีอิทธิพลต่อนโยบายที่ผู้ปกครองหรือ
รัฐบาลจะกำหนดขึ้น รวมทั้งจะนำมาใช้ปฏิบัติ

ดิวอี้ (Dewey.; อ้างถึงใน ทณศ กลิ่นสุคนธ์. 2543 : 37) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองในทางตรงแล้วยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อมด้วย คือ
เป็นลักษณะของการให้การศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติซึ่งเป็นความรู้
พื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน การปลูกฝังความรู้ความคิดดังกล่าว
จะต้องฝึกฝนในทางปฏิบัติควบคู่กัน เช่น เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกแสดงความคิดเห็น
เป็นผู้รู้จักใช้เหตุผล เคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้เมื่อได้มีการปลูกฝังและ
ปฏิบัติตั้งแต่เยาว์วัย ได้ฝึกฝน เรียนรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วม
ทางการเมืองมากขึ้น

ไวเนอร์ (Viner.; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธิพน. 2541 : 155-156) ได้รวบรวม
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ไว้ว่ามีขอบเขตที่กว้างขวาง
มาก ดังนี้

1. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง การให้การสนับสนุนและการเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการใด ๆ

2. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง ความพยายามที่สร้างผลกระทบต่อกระดำเนินงานของรัฐบาลที่ได้ผลและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การยื่นข้อเรียกร้อง ประท้วง ล้อขบปี เป็นต้น

4. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง การใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจแทนตัวเอง

5. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกแปลกแยกหรือตีตนออกนอกระบบการเมือง อันเนื่องมาจากการถูกกีดกันไม่ให้เขาได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วม พวกนี้มีความสัปดาห์ที่จะกลับมาแก้ไขและเปลี่ยนแปลงระบบการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางที่พวกเขาเห็นว่าเหมาะสมหรือยุติธรรมกว่าเก่า

6. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมของพวกที่ตื่นตัวในทางการเมืองซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ รวมไปถึงการพูดคุย ถกเถียงปัญหาในทางการเมืองก็ได้ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของการใช้สิทธิเลือกตั้ง

7. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองทุกชนิด ทั้งแบบที่ใช้ความรุนแรงและแบบที่ไม่ใช้ความรุนแรง

8. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทางการเมืองและกิจกรรมที่ต้องการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการดำเนินการของข้าราชการด้วย

9. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทบต่อการเมืองระดับชาติ แต่บางคนมองว่า จะต้องรวมถึงกิจกรรมที่กระทบต่อองค์กรส่วนท้องถิ่นด้วย

10. การเข้าร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดที่เป็นการเมือง ความหมายหรือคำนิยามดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้นำมาพิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการกำหนดอำนาจรัฐ หอสรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการเมืองไทย ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิของที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนไว้ สามารถพิจารณาหรือแยกแยะได้ใน 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นทางการ ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรองรับให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย

การเลือกตั้ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เป็นทางการ ซึ่งหมายความว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรองรับ เช่น การชุมนุมเดินขบวนเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นการชุมนุมโดยสงบหรือเป็นการชุมนุมที่ไม่สงบมีความรุนแรงในการชุมนุม เป็นต้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบหรือเป็นทางการนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้มีการบัญญัติที่เป็นประเด็นสำคัญมี 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตั้ง
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยออกเสียงประชามติ
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน

มีสิทธิทางการเมืองที่จะเข้าซื้อถอดถอนผู้บริหาร สิทธิการเสนอกฎหมาย เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

ไวเนอร์ (Viner ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธนุ. 2541 : 159-159) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ต่าง ๆ กันในขอบเขตความสนใจต่าง ๆ ดังนี้

1. การกระทำในเชิงสนับสนุนและเรียกร้องต่อผู้นำรัฐบาล
2. ความพยายามที่สำเร็จผลในการส่งผลกระทบต่อการทำงานของรัฐบาลหรือ

ในการเลือกผู้นำในวงการรัฐบาล

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงถึง การกระทำของพลเมืองที่ได้รับการรับรองว่าถูกต้องตามกฎหมาย

4. นักคิดแนวประชาธิปไตยบางกลุ่มเห็นว่าการมีตัวแทนเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนมาก เพราะประชาชนนับล้านคนย่อมไม่สามารถเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการของรัฐบาลได้โดยตรงอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความเหนี่ยวนำทางการเมือง (Alienation) ก็อาจถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเหนี่ยวนำทางการเมืองเป็นความรู้สึกอย่างรุนแรงที่จะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้ายุ่งเกี่ยวกับก็ไม่ทำให้เกิดผล มองไม่เห็นประโยชน์ของกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งแตกต่างจากความเฉยชาเมินเฉยทางการเมือง (Apathy) กล่าวคือ การขาดความสนใจสิ้นเชิง และไม่กระทำการใด ๆ ทางการเมืองเลย

6. ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participant) หมายถึง ผู้ที่กระตือรือร้นที่จะเข้า

เกี่ยวข้องกับทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมประชุมทางการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง และสนใจกับปัญหาสาธารณะ ฯลฯ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในความหมายนี้ อาจรวมถึงกิจกรรมที่ไม่ชัดเจนเท่าการลงคะแนนเสียง บางครั้งแม้จะไม่ไปลงคะแนนเสียง แต่มีการติดตามข่าวสารการเมือง ถกเถียงแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาทางการเมือง ก็ถือว่ามีส่วนร่วมทางการเมือง

7. การกระทำที่ต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวา (Persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบันและมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่ประทุขึ้นทันทีทันใด

8. ความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของระบบราชการและข้าราชการ

9. ในบางความหมาย การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึงเฉพาะกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็นการกระทำทางการเมือง (Political act)

สำหรับในความเห็นของ ไวน์เนอร์ เองนั้น อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า “การปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ (Any voluntary action) ที่ไม่ว่าจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ มีการจัดองค์กรหรือไม่ก็ตามจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีที่ถูกต้องโดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม การกระทำนั้นมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น” (เสนห์ นนทะโชติ. 2524 : 15)

จากความหมายนี้ ไวน์เนอร์ ได้เน้นประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประเด็น คือ ต้องเป็นการกระทำ (Action) มิได้หมายรวมถึงทัศนคติหรือความรู้สึกด้วย ประการที่สอง หมายเฉพาะกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นไปได้โดยสมัครใจ (Voluntary) จึงไม่รวมไปถึงการกระทำที่ไม่ได้เป็นไปโดยสมัครใจ เช่น การถูกเกณฑ์ทหารหรือการเสียภาษี และประการที่สาม การใช้ความหมายนี้ต้องมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่า ในระบบการเมืองนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลด้วย

แม็คคลอสกี (Maklogi. ; อ้างถึงใน เสนห์ นนทะโชติ. 2524 : 25-30) ให้ความเห็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังนี้ การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงิน การติดต่อกับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ยังรวมถึงการสมัคร

เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เลสเตอร์ มิลแบรี และเอ็มแอล โกแอล อธิบายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำของบุคคลเพื่อพยายามมีอิทธิพลหรือสนับสนุนต่อรัฐบาลและระบบการเมือง จากความหมายนี้ มิลแบรทเห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองกินความรวมถึงบทบาทของประชาชนในการกระทำใด ๆ เพื่อมีอิทธิพลต่อผลที่ออกมาทางการเมือง

ไนซ์และชิดนีย์ เวอร์บา (Nie and Chidni ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524 : 31-35) เน้นว่าการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคลรวมทั้งผู้ที่ไม่กระตือรือร้นต่อกฎเกณฑ์ แต่ร่วมทางด้านการเมืองโดยอาชีพ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรคการเมือง และนักหาเสียงอาชีพเป็นกิจกรรมซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาลทั้งในด้านการเลือกเจ้าหน้าที่รัฐบาลหรือการเลือกการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบาลและเป็นการเข้ามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยกระทำกิจกรรม

ฮันติงตันและโดมิงเกช (Huntington and Dominguech. ; อ้างถึงใน เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524 : 35-37) ได้กล่าวไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรม หรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นอย่างถูกต้อง และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลังสำเร็จหรือล้มเหลวทั้งที่สมัครใจและไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง

ในผลงานอีกชิ้นหนึ่งของ ฮันติงตัน ซึ่งเสนอร่วมกับ โจนเอ็ม เนสัน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล (เสน่ห์ นนทะโชติ. 2524 : 38-42) โดยฮันติงตันได้พิจารณาถึงแง่มุมที่สำคัญของนิยามนี้ในการกำหนดขอบเขตความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นหมายถึง เฉพาะการกระทำ ไม่รวมถึงทัศนคติ เป็นการกระทำของผู้มีส่วนร่วมที่เป็นพลเมืองธรรมดา ไม่ใช่เนักการเมืองอาชีพ (Political professional) เช่น ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง กิจกรรมทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา นั้น จะมีลักษณะเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่อง (intermittent) เป็นกิจกรรมที่ไม่เต็มเวลา (part - time) และเป็นบทบาทรองจากบทบาทอื่น ๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายความเฉพาะการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ

รัฐบาลซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรคุณค่าที่มีอยู่จำกัดในสังคม ไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล และไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้ด้วยความสำนึกของตนเอง หรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมก็ได้

ไน และคิม (Nie and Kim. ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธพูน. 2544 : 156) ได้นิยามการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความถูกต้องตามด้วยทฤษฎีหมายของประชาชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์อาจจะมีมากหรือน้อยก็ตาม การมีอิทธิพลในการเลือกสรรเจ้าหน้าที่รัฐบาล และตลอดจนการกระทำ หรือดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

ฮันติงตัน และเนลสัน (Huntington and Nelson. ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธพูน. 2544 : 135) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลมีจุดประสงค์เพื่อให้มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล โดยมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องของกิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อทางการเมือง แม้ว่าจะมีการยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองจะมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ตาม
2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เราใช้สำหรับบุคคลธรรมดา ไม่ใช่กับนักการเมืองหรือผู้นำการเมือง เพราะกลุ่มคนดังกล่าวมีอาชีพและหน้าที่ในการเมืองอยู่แล้ว
3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเรื่องราวของการแสดงออก เพื่อให้ผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล หรือผู้นำประเทศ ทั้งในแง่สนับสนุน คัดค้าน หรือเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นได้ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ใช้วิธีสันติหรือรุนแรง
4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจทางการเมืองของผู้มีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังกล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเลือกสรรผู้นำทางการเมือง หรือรัฐบาลในระดับชาติและท้องถิ่น และอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะ และนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นการกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการจัดการอย่างไรเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกันจะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกกฎหมาย

2. บทบาทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เฮอ์เบิร์ต (Herbert. ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 6) อธิบายคำว่า “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ว่าเป็นกิจกรรมที่สมาชิกของสังคมได้กระทำลงด้วยใจสมัคร (โดยมิได้ถูกบังคับให้กระทำ) ที่จะมีส่วนร่วมในเรื่องนั้น

1. การเลือกสรรผู้ปกครองของพวกตน ไม่ว่าจะเลือกโดยตรง ด้วยตัวพวกเขาเอง คือ การออกเสียงเลือกตั้ง หรือการเลือกสรรโดยอ้อม ด้วยการที่ตัวแทนของพวกเขาเป็นผู้เลือกแทนพวกเขา

2. มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ขณะที่โรเบิร์ต (Robert. ; อ้างถึงใน ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. 2527 : 7) บอกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีหลักประกันทางการเมือง รวม 8 ประการ คือ

2.1 การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะจัดตั้งและเข้าร่วมในกลุ่มหรือสมาคมต่าง ๆ

2.2 การยินยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพที่จะแสดงออกความคิดเห็น แม้ว่าจะไม่สอดคล้องกับแนวคิดฝ่ายรัฐบาล

2.3 การใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเสรีแก่ประชาชน

2.4 การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าแข่งขันเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2.5 ให้สิทธิแก่ผู้นำทางการเมือง และพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่จะแข่งขันและรณรงค์ทางการเมือง

2.6 ให้เสรีภาพด้านข่าวสารแก่ประชาชน ไม่ผูกขาดหน่วยงานด้านการเสนอข่าวสารไว้เป็นของรัฐ หรือเป็นของหน่วยงานของรัฐตามลำพัง

2.7 การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยเสรีและยุติธรรม เช่น มีการลงคะแนนแบบลับ และมีการควบคุมการเลือกตั้งมิให้เกิดการฉ้อฉลในการเลือกตั้ง เป็นต้น

2.8 มีสถาบันที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายรัฐบาล ที่สามารถควบคุมได้ด้วยกระบวนการเลือกตั้ง เช่น คณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา เป็นต้น

3. องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ไวน์เนอร์ (Winer. ; อ้างถึงใน สิทธิพันธ์ พุทธทูน. 2541 : 155-156) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มุ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในการตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะและการเลือกผู้นำทางการเมืองใน

ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ไม่ว่าจะกิจกรรมเหล่านี้จะกระทำโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม ไม่ว่าจะสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะจัดตั้งองค์กรเป็นอย่างดีหรือไม่ก็ตาม หรือไม่ว่าจะเกิดประจำหรือเกิดขึ้นเป็นครั้งเป็นคราว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดของเขาจะต้ององค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ต้องมีการกระทำ เช่น การแสดงความคิดเห็นและดำเนินการใด ๆ แต่ทั้งนี้ไม่รวมทัศนคติและความรู้สึก
2. เป็นไปโดยสมัครใจ
3. ต้องมีทางเลือกหรือทางเลือกมากกว่าหนึ่งเสมอ

4. ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติโดยตรงของประชาชน การได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชน รวมทั้งได้เปิดโอกาส และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการร่วมระดมสมอง ร่วมรณรงค์เรียกร้อง และร่วมยื่นหยัดต่อผู้ เพื่อให้ได้สิ่งที่ปรารถนาตามหนทางประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมืองการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่
5. ส่งเสริมและให้การศึกษแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและ

การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา นี้ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้มีบทบัญญัติที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างกว้างขวางในหลาย ๆ ทาง เช่น การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ เป็นต้น

5. ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดลำดับความสูงต่ำของการเข้าร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ มักจะยึดหลักเชิงตรรกะหรือนัยที่ว่า การเข้าร่วมทางการเมืองแต่ละประเภทนั้นต่างก็ใช้ทรัพยากร เช่น เวลา เงินทอง ตลอดจนพลังงาน และอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นกิจกรรมการเข้าร่วมแบบใดที่บุคคลได้ให้ความทุ่มเทมาก สูญเสียหรือใช้จ่ายทรัพยากรมาก ก็จะได้ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมการเข้าร่วมประเภทอื่น ๆ ตามลำดับลงไป (Milbrath McIver and Carmines. ; อ้างถึงใน วสันต์ สุวรรณ. 2547 : 24)

มิลเบรธ (Milbrath. ; อ้างถึงใน สมบัติ ชำรงชัญญวงศ์. 2544 : 385-389) ได้จัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำสุด หรือผู้ดู (Spectator) ไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. การแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง การที่บุคคลจะแสดงความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมือง ย่อมแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมือง (Political Stimuli) จากสิ่งแวดล้อมมากพอสมควร จนกระทั่งเกิดความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตนเอง บุคคลที่คาดหวังว่าจะสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องอุทิศความพยายามเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมือง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางการเมืองของตน กิจกรรมเหล่านี้ถือเป็นรากฐานเบื้องต้นที่จำเป็นในการร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ แม้ว่าโดยทั่วไปปัจจัยกระตุ้น (Stimuli) จะถูกส่งผ่านทางสื่อต่าง ๆ มากมาย แต่บางคนอาจจะให้ความสนใจเพียงเล็กน้อยหรือไม่ให้ความสนใจเลย การที่บุคคลจะตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างไร ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเฉพาะบุคคล โดยทั่วไปการที่บุคคลได้รับปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองอย่างมากจะยิ่งทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

2. การใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทั่วไปการที่ประชาชนจะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

ประชาชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเพื่อเป็นการแสดงออกถึงการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทำให้คู่แข่งชั้นทางการเมืองจะต้องแสดงความรู้ ความสามารถ และการเป็นผู้มีคุณธรรมเพื่อขอรับความไว้วางใจ หรือขอฉันทานุมัติจากประชาชนให้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้นการใช้สิทธิเลือกตั้งแม้จะเป็นการแสดงออกในลำดับพื้นฐานของการเมืองที่นับว่าสำคัญมาก โดยทั่วไป การใช้สิทธิเลือกตั้งประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือ ประการแรก การตัดสินใจว่าจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่ ประการที่สอง การตัดสินใจว่าจะเลือกพรรคใดหรือบุคคลใด ซึ่งเงื่อนไขทั้ง 2 ประการ ขึ้นอยู่กับกระบวนการหล่อหลอมทางการเมืองของแต่ละบุคคล และปัจจัยกระตุ้นทางการเมืองจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยทั่วไปบุคคลจะรู้ล่วงหน้าว่าจะมีการเลือกตั้งเมื่อใด ดังนั้น บุคคลจึงมีโอกาสเตรียมการตัดสินใจไว้ได้ล่วงหน้า

3. การริเริ่มประเด็นพูดคุยทางการเมือง โดยธรรมชาติของมนุษย์จะให้ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประ โยชน์ต่อตน ดังนั้น บุคคลที่คิดว่าตนไม่ได้รับประโยชน์อย่างใดจากระบบการเมืองก็จะไม่สนใจการเมือง แม้กระทั่งการพูดคุยทางการเมืองแต่บุคคลที่รู้และเข้าใจว่าระบบการเมืองมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อตนอย่างไร จะให้ความสนใจทางการเมืองมาก โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองที่จะมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น ระดับความสนใจเกี่ยวกับการริเริ่มพูดคุยทางการเมืองจึงแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนไม่สนใจ บางคนสนใจมาก บางคนเป็นผู้รับฟัง บางคนเป็นผู้นำในการเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง และผู้ที่ เป็นผู้นำในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองโดยตรงมากกว่าผู้ที่ เป็นเพียงผู้รับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น

4. การชักจูงให้ผู้อื่นเลือกตั้งผู้ที่ตนสนับสนุน การแสดงออกในการชักจูงให้ผู้อื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลที่ตนเองสนับสนุน ว่าเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นหนึ่งของผู้ที่สนใจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมือง ลักษณะของการแสดงออกเช่นนี้มีลักษณะคล้ายกับการเป็น “หัวคะแนน” ของคู่แข่งชั้นทางการเมือง เป็นการแสดงออกถึงการผูกพันทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพูดคุยทางการเมือง ทั้งนี้เพราะได้แสดงความคิดเห็นด้วย และเชื่อว่าผู้ที่ตนสนับสนุนจะเป็นผู้นำทางการเมืองที่ดีสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การติดกระดุมหรือติดสติ๊กเกอร์ เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยให้บุคคลทั่วไปรู้ว่าตนให้ความสนใจสนับสนุนพรรคการเมืองใด หรือคู่แข่งชั้นทางการเมืองคนใด ทั้งนี้เพราะการติดกระดุมที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรค หรือของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ปกเลี้ยวเป็นการ

ประกาศตนในฐานะผู้สนับสนุนอย่างชัดเจน หรือการคิดสต็อกเกอร์ที่รถยนต์ยอมเป็นการแสดงเจตนาของเจ้าของรถยนต์ว่าตนสนับสนุนผู้ใด และมีลักษณะของการช่วยเหลือโฆษณาเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย การกระทำเช่นนี้อาจมีผลในการโน้มน้าวผู้ใกล้ชิดที่ยังมิได้ตัดสินใจให้เข้าร่วมสนับสนุนเช่นเดียวกับตนได้ โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันจะสามารถสร้างอิทธิพลในการชักจูงได้ง่าย

จะเห็นได้ว่าจากการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองข้างต้น ได้ยึดถือหลักเกณฑ์ในเรื่องของการใช้ทรัพยากร เช่น เงิน เวลา ตลอดจนกำลัง หรือพลังงานที่ทุ่มเทลงไปหรืออื่น ๆ ในการเข้าร่วมหรือดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ กิจกรรมใดที่ปัจเจกบุคคลได้ทุ่มเทให้อย่างมากมีการใช้หรือสูญเสียทรัพยากรมาก ถือว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่อยู่ในระดับสูงกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ ลดลงตามลำดับ

6. การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาปรับใช้

จากแนวคิดของ มิลเบธ ทั้ง 5 ด้านนี้ ผู้ศึกษาได้นำมาปรับใช้เพื่อให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลภูสันรัตนัน อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ประชาชนสมัครใจเข้าไปรวมกลุ่มกันเพื่อต่อต้าน เรียกร้อง หรือสนับสนุน การบริหารงานของผู้บริหารทางการเมือง เช่น กลุ่มสร้างสรรค์นิเวศน์ กลุ่มพัฒนาท้องถิ่น สมาชิกพรรคการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น
2. ด้านการรณรงค์หาเสียง ประชาชนร่วมประชาสัมพันธ์ทางการเมือง ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ชักชวนประชาชนให้สนับสนุนผู้สมัครฝ่ายตน ชักชวนประชาชนมาฟังการหาเสียงในรูปแบบต่าง ๆ สวมเสื้อผู้สมัคร ติดสติ๊กเกอร์ผู้สมัคร เป็นต้น
3. ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ประชาชนพูดคุยแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เช่น ร่วมเสนอความคิดเห็นในเวทีประชาคม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เสนอแนะปัญหาทางการเมือง เป็นต้น
4. ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ประชาชนสนใจการเมืองโดยการติดตามข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบายผู้สมัคร เป็นต้น
5. ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น ต่อต้านการเมืองที่ไม่ดี สนับสนุนการเมืองที่ดี เสนอปัญหาให้หน่วยงานแก้ไข ให้ความร่วมมือทางราชการ เป็นต้น

โดยสามารถอธิบายถึงการจัดระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้หลักเกณฑ์ ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นได้ ดังนี้ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือพรรคการเมือง ของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่รวมกลุ่มรวมพรรคกันส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันการเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งก็จะมีกระบวนการหาเสียง โดยการผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งที่ทำขึ้นเองและสื่ออื่น ๆ เช่น ใบปลิว วิทยุ เสียงตามสาย ฯลฯ การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะเป็นการจับกลุ่มพูดคุย แสดงความคิดเห็นของตนต่อการเมือง ติดตามข่าวสารทางการเมืองจากทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หรือ หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้งการเข้าร่วมรับฟังคำปราศรัยของผู้สมัคร การร่วมพัฒนาท้องถิ่น ฯลฯ ตามลำดับ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

โกวิทย์ พวงงาม (2544 : 26-29) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง การกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ

1 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2 การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ

ธนสวรรค์ เจริญเมือง (2537 : 10) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจเป็นคำในวิชารัฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีโอกาสในการจัดการดูแลกิจการหลาย ๆ ด้านของตนเองไม่ไขว่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะได้แก่ ระบบการสาธารณสุขไปรษณีย์ การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลาง

ควบคุมไว้ได้ชัดเจนก็คือ การทหารและการต่างประเทศ

ประยูร อรัญรุท (2541 : 171) ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า หมายถึง การกระจายอำนาจการปกครองเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะโดยมีความเป็นอิสระโดยสมควรไม่ต้องขึ้นอยู่กับภายใต้การบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง กล่าวอีกนัย คือ รัฐมอบหน้าที่บางอย่างในการปกครอง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเป็นผู้ดำเนินการอยู่ในองค์กร

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจนั้น คือ การที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจการตัดสินใจในการบริหารกิจการสาธารณะบางอย่างแก่ส่วนท้องถิ่นโดยอิสระตามสมควร โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้ดำเนินการ

2. ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจถือเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสในการดูแลจัดการปัญหาของท้องถิ่นเอง และนำมาซึ่งประโยชน์ที่สำคัญยิ่งอย่างน้อย 5 ด้าน คือ (เชาว์นัส เสนพงศ์, 2546 : 8-9)

1. เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง
2. ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
3. ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทของตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง
4. เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาในระดับชาติ
5. เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

การกระจายอำนาจการปกครองนั้น มีความสำคัญทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสรุปได้ประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2520 : 3)

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างส่วนบนระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือ รากแก้วเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย

2. การกระจายอำนาจมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบท โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความเป็นอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่าการกระจายอำนาจไม่เป็นเพียงแต่การเปิดโอกาสให้แก่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอีกด้วย

3. ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากราชการส่วนกลาง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารราชการส่วนกลาง ราชการส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุน ดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น
2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้ปกครองท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามอิสระพอสมควร ในการกระจายอำนาจการปกครองนั้น ต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองพอสมควร คือ มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และเจ้าหน้าที่ของตน
4. มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจปกครองนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง ซึ่งแยกต่างหากจากส่วนกลาง โดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน (ถ้ามี) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ
5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นของท้องถิ่นเอง นอกจากจะมีงบประมาณแยกเป็นสัดส่วนของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องมิใช่เจ้าหน้าที่อื่นเป็น

พนักงานของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้สังกัดกระทรวง ทบวงในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน มีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เอง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงแต่คอยให้การสนับสนุนดูแล กำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกิจกรรมต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจเกิดขึ้นจากความคิดของประชาชนส่วนใหญ่ หรืออาจเกิดจากกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อแนวความคิดของประชาชน ซึ่งทำให้ประชาชนส่วนใหญ่คล้อยตาม แต่ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลและประชาชนโดยรวมนั่นเอง

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองสำหรับประชาชนในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง หรือถือว่าเป็นวิถีแห่งประชาธิปไตยที่ประชาชนได้แสดงเจตนาให้มีอิทธิพลต่อรัฐในทางการเมือง การปกครอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งจากการศึกษาแนวคิด ลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนดังที่กล่าวมา ผู้ศึกษาจึงนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์ ต่อไป

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานตำบลกู่สันตรัตน์

1. สภาพทั่วไป

1.1 ประวัติองค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์ องค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์ อำเภอนาขูน จังหวัดมหาสารคาม เดิมเป็นการปกครองท้องที่มีกำนันเป็นผู้ปกครอง ตามกฎหมายการปกครองท้องที่ ภายหลังได้จัดตั้งเป็นสภาตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ได้ยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์ มีผลตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540

สำหรับตราสัญลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์ ใช้ตราสัญลักษณ์ปราสาทกู่สันตรัตน์อยู่ตรงกลาง ปราสาทกู่สันตรัตน์สร้างด้วยหินศิลาแลง ศิลปะแบบขอม เป็นที่ประกอบพิธีกรรมของชาวตำบลกู่สันตรัตน์ปีละ 2 ครั้ง คือ พิธีบวงสรวง และพิธีสร้างกู่ (แผนอัตรากำลัง 3 ปี พ.ศ. 2554-2556)

1.2 ที่ตั้ง ตำบลคู่กันตรังเป็นตำบลหนึ่งในเก้าตำบลของอำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาควน มาทางทิศตะวันออก ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร

1.3 เมื่อที่ ตำบลคู่กันตรังมีเนื้อที่ทั้งหมด 18.5 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลคงยาง และตำบลหนองไผ่ อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลพระธาตุ อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลคอกกล้า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลนาควน อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม

1.4 ภูมิประเทศ สภาพภูมิประเทศของตำบลคู่กันตรัง เป็นที่ราบสลับที่คอนส่วนใหญ่ใช้ทำนา ด้านตะวันออกของตำบลใช้ปลูกพืชไร่ และมีพื้นที่สาธารณะอยู่ด้วย มีแหล่งน้ำประเภทลำห้วย และหนองน้ำกระจายอยู่บริเวณกลางตำบล

1.5 การปกครองและการบริหาร ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคู่กันตรัง มีหมู่บ้านอยู่ 9 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1	บ้านยางอิไล	จำนวน 158	ครัวเรือน
หมู่ที่ 2	บ้านคู่	จำนวน 75	ครัวเรือน
หมู่ที่ 3	บ้านคงสวรรค์	จำนวน 72	ครัวเรือน
หมู่ที่ 4	บ้านหนองแคนน้อย	จำนวน 98	ครัวเรือน
หมู่ที่ 5	บ้านหนองทุ่ม	จำนวน 96	ครัวเรือน
หมู่ที่ 6	บ้านสระบัว	จำนวน 149	ครัวเรือน
หมู่ที่ 7	บ้านหนองเปือยน้อย	จำนวน 99	ครัวเรือน
หมู่ที่ 8	บ้านดอนก่อ	จำนวน 104	ครัวเรือน
หมู่ที่ 9	บ้านโนนเมือง	จำนวน 25	ครัวเรือน

1.6 ประชากร ตำบลคู่กันตรังมีประชากรทั้งสิ้น 3,717 คน ชาย 1,865 คน หญิง 1,852 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 201 คน ต่อตารางกิโลเมตร

2. สภาพเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ การประกอบอาชีพของประชาชนในตำบลคู่กันตรัง ส่วนใหญ่จะ

ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และอาชีพอื่น ๆ เช่น ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
ค้าขาย รับจ้าง และ รับราชการ

2.2 หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกู่สันตรัตน์

- ปิมน้ำมันและก๊าซ	5	แห่ง
- โรงสีข้าว	29	แห่ง

3. สภาพสังคม ตำบลกู่สันตรัตน์ประชาชนส่วนใหญ่อยู่แบบครอบครัวขนาดใหญ่

3.1 การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา	3	แห่ง
- ขยายโอกาสทางการศึกษา	1	แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน	1	แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1	แห่ง

3.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด / สำนักสงฆ์	8	แห่ง	ได้แก่
- วัดยางอิโฬวรากรม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 1	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 1
- สำนักสงฆ์กู่สันตรัตน์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 2	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 2,9
- สำนักสงฆ์องค์เมืองคงสวรรค์	ตั้งอยู่หมู่ที่ 3	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 3
- สำนักสงฆ์บูรพาสงคราม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 4	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 4
- วัดบ้านหนองทุ่ม	ตั้งอยู่หมู่ที่ 5	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 5
- วัดบ้านสระบัว	ตั้งอยู่หมู่ที่ 6	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 6
- สำนักสงฆ์หนองเปือยน้อย	ตั้งอยู่หมู่ที่ 7	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 7
- สำนักสงฆ์มงคลสามัคคี	ตั้งอยู่หมู่ที่ 8	ศาสนิกชนมาจาก	หมู่ที่ 8

3.3 สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน	1	แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ	100	

3.4 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ	-	แห่ง
- สถานีดับเพลิง	-	แห่ง

4. บริการพื้นฐาน

4.1 การคมนาคม

การคมนาคมของตำบลทุ่งรัตนันต์ มีการคมนาคมประเภททางบก คือ เส้นทางรถยนต์เพียงอย่างเดียว มีทางหลวงหมายเลข 2045 เป็นถนนลาดยางตัดผ่านตำบล ในแนวเหนือ-ใต้ และเป็นถนนแยกจากทางหลวงท้องถิ่นอีกหลายสาย ซึ่งมีทั้งถนนลาดยาง ถนนคอนกรีต ถนนลูกรัง และถนนดิน ตัดเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านภายในตำบล และไปยังตำบลข้างเคียง

- ถนนลาดยางในตำบล	จำนวน	2	สาย
- ถนนคอนกรีตในตำบล	จำนวน	18	สาย
- ถนนลูกรังในตำบล	จำนวน	13	สาย
- ถนนดินในตำบล	จำนวน	5	สาย

การคมนาคมติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2045 เป็นเส้นทางที่ประชากรตำบลทุ่งรัตนันต์ ใช้ติดต่อกันระหว่างอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอวาปี อ่อนาคูน ถึง อำเภอพยัคฆภูมิพิสัยทางใต้

4.2 การโทรคมนาคม

ทุกหมู่บ้านมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ คิดเป็นร้อยละ 80 และโทรศัพท์สาธารณะหมู่บ้านละ 1-2 หมายเลข

4.3 การไฟฟ้า

ตำบลทุ่งรัตนันต์มีไฟฟ้าเข้าถึงให้บริการภายในตำบลทุกหมู่บ้าน แต่ไฟฟ้าส่องสว่างยังไม่เพียงพอ

4.4 แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติในตำบลทุ่งรัตนันต์ มีหนองน้ำและลำห้วยกระจายอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ ดังนี้

ลำห้วยมีทั้งหมด 3 สาย

1. ห้วยวังกะสูง ไหลผ่านหมู่ที่ 1, 8 และผ่านตามแนวเขตหมู่ที่ 2
2. ห้วยเม็ก ไหลผ่านหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 8
3. ห้วยวังหลี่ อยู่ในหมู่ที่ 2

หนองน้ำมีทั้งหมด 30 แห่ง

1. หนองบัคเอน หนองหว้า หนองขุ่น หนองอีไล หนองปู้ตา หนองยาง และหนองน้ำขุ่น อยู่ที่หมู่ 1
2. หนองกุดฮีเหนือ และหนองกุดทอง อยู่ที่หมู่ 2
3. หนองบอน และหนองกุดอ้อ อยู่ที่หมู่ 3
4. หนองกุดนาหม่อง และหนองสระ อยู่ที่หมู่ 4
5. หนองกุดหล่ม และหนองทุ้ม อยู่ที่หมู่ 5
6. หนองขนวน หนองคาคลอง หนองกุดลอก หนองมะกอก หนองกุดโค หนองไฮ หนองจอก หนองแห้ว หนองบัวพัฒนา และหนองสระบัว อยู่ที่หมู่ 6
7. สระที่หลวง อยู่ที่หมู่ 7
8. หนองสะแบง และหนองก่อ อยู่ที่หมู่ 8
9. หนองกุดฮีใต้ อยู่ที่หมู่ 9

4.5 แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

4.5.1	ฝาย	3	แห่ง
4.5.2	บ่อน้ำตื้น	4	แห่ง
4.5.3	บ่อบาดาล	14	แห่ง

5. ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

5.1 ป่าไม้ พื้นที่ป่าไม้ของตำบลกุดสังข์รัตนันท์ที่เหลืออยู่ เป็นป่าอนุรักษ์ของหมู่บ้าน และพื้นที่ปลูกป่าชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

5.2 กุดสังข์รัตนันท์ อยู่ในหมู่ที่ 2 มีลักษณะเป็นปรางค์กู๋ สร้างด้วยศิลาแลง ศิลปะแบบขอม สันนิษฐานว่าคงจะสร้างในสมัยเดียวกับปราสาทหินอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.3 ศาลนางขาว ห่างจากกุดสังข์รัตนันท์ไปทางทิศเหนือประมาณ 500 เมตร อยู่ที่หมู่ 2 สันนิษฐานว่าเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เหตุที่เรียกว่าศาลนางขาว เนื่องจากชุกตพบ เทวรูปนางอุมา ทำด้วยศิลาขาวจึงได้ชื่อว่าศาลนางขาวตามเทวรูปที่พบ

6. สักยภาพในตำบล

6.1 สักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดสังข์รัตนันท์

จำนวนบุคลากรทั้งหมด	18	คน
- ตำแหน่งในสำนักปลัด	3	คน
- ตำแหน่งในส่วนการคลัง	3	คน
- ตำแหน่งในส่วนโยธา	2	คน
- ตำแหน่งในส่วนศึกษาฯ	1	คน
- ตำแหน่งในส่วนสวัสดิการฯ	1	คน
- ตำแหน่งในส่วนเกษตร	1	คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	3	คน
- พนักงานจ้างทั่วไป	4	คน

6.2 ระดับการศึกษา

- มัธยมศึกษาตอนปลาย	1	คน
- ปวศ.	2	คน
- ปริญญาตรี	13	คน
- ปริญญาโท	2	คน

6.3 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายได้ประจำปีงบประมาณ 2553 ที่ผ่านมาทั้งสิ้น จำนวน 13,056,744.39

บาท แยกเป็น

- รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง จำนวน 213,322.32 บาท
- รายได้ที่ส่วนราชการต่างๆ จัดเก็บให้ จำนวน 8,599,950.07 บาท
- เงินอุดหนุนรัฐบาล จำนวน 4,243,472 บาท

7. รายงานสรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง

สรุปผลจำนวนและร้อยละของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคู่กันตรัง อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม วันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2552 (องค์การบริหารส่วนตำบลคู่กันตรัง 2552 : ไม่มีเลขหน้า) ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

คู่กันตรัง อำเภอนาควน จังหวัดมหาสารคาม ในวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2552

เขต เลือกตั้ง ที่	จำนวน ผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	การใช้สิทธิลงคะแนน						หมายเหตุ
		ผู้มีสิทธิ		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนน		
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	501	435	86.65	10	1.99	0	0.00	
2	219	191	87.21	1	0.46	3	1.37	
3	252	219	86.90	3	1.19	1	0.40	
4	316	263	83.23	0	0.00	8	2.53	
5	245	221	90.20	3	1.22	0	0.00	
6	446	368	82.51	8	1.79	0	0.00	
7	311	259	83.28	4	1.29	0	0.00	
8	316	277	87.66	4	1.27	0	0.00	
9	84	80	95.24	2	2.38	0	0.00	
รวม	2,691	2,313	85.95	35	1.30	12	0.45	

8. การแบ่งขนาดหมู่บ้าน

การพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นอีกจุดเริ่มต้นหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายว่าหากมีการจัดงบประมาณโดยตรงไปยังหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้พี่น้องประชาชนสามารถนำไปแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวันของส่วนรวมหรือการประกอบอาชีพของตน โดยเป็นผู้บริหารจัดการเองจะทำให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ปัญหาว่า ส่วนใดเป็นส่วนรวมส่วนใดเป็นส่วนบุคคล สามารถจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังและสามารถร่วมกันกำหนดการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสมและพอเพียง ซึ่งโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ได้แบ่งขนาดหมู่บ้านตามขนาดของพื้นที่และประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้น ๆ ออกเป็น 3 ขนาด คือหมู่บ้านขนาดเล็ก ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรไม่เกิน 500 คน หมู่บ้านขนาดกลาง ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรตั้งแต่ 500 – 1,000 คน หมู่บ้านขนาดใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้านที่มีประชากรเกิน 1,000 คน โดยจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้

หมู่บ้านขนาดเล็ก (S : Small)

- หมู่บ้านขนาด S1 มีจำนวนประชากรไม่เกิน 50 คน
- หมู่บ้านขนาด S2 มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 51 คน แต่ไม่เกิน 150 คน
- หมู่บ้านขนาด S3 มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 151 คน แต่ไม่เกิน 250 คน
- หมู่บ้านขนาด S มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 251 คน แต่ไม่เกิน 500 คน

หมู่บ้านขนาดกลาง (M : Medium)

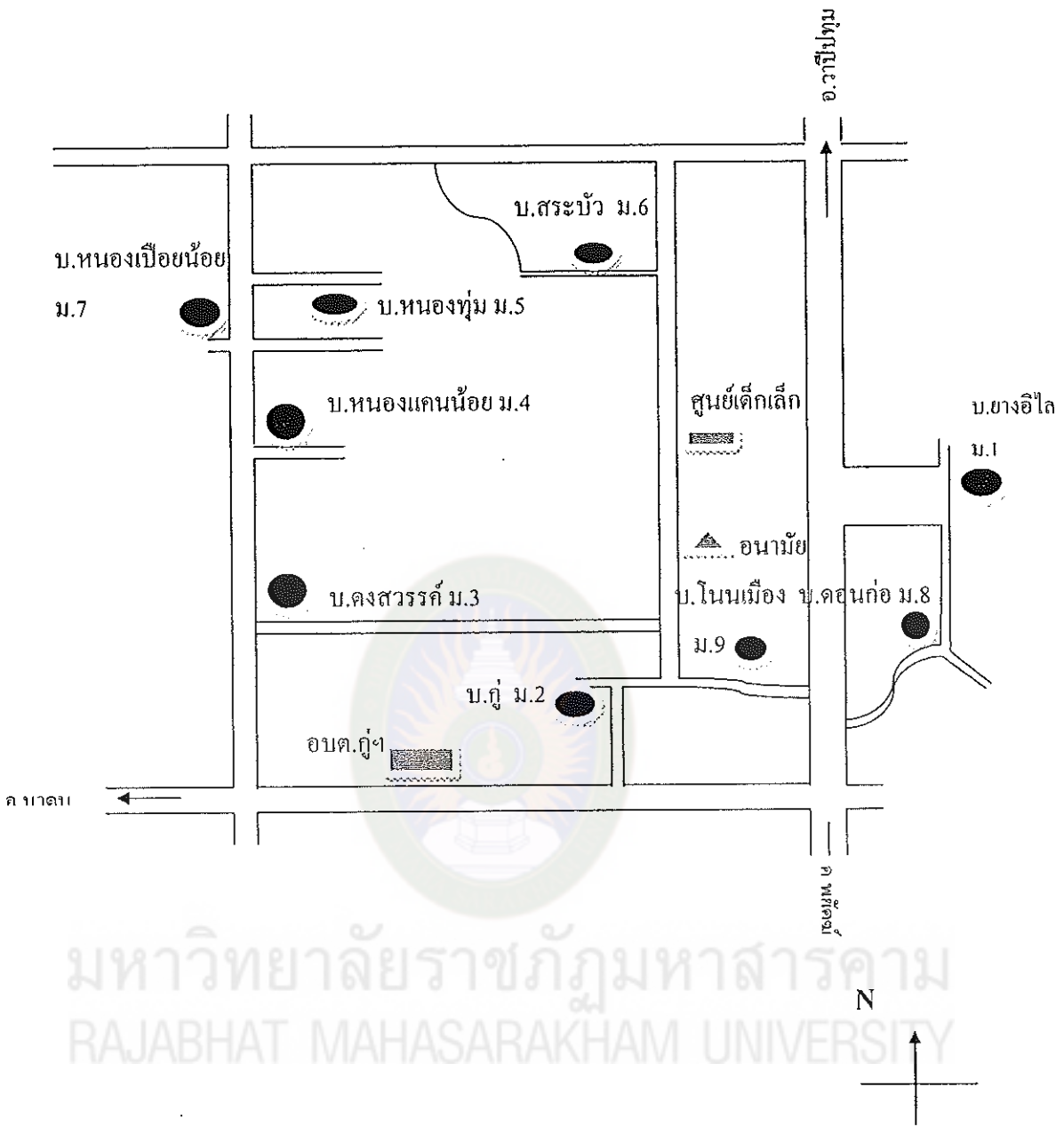
- หมู่บ้านขนาด M มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 501 คน แต่ไม่เกิน 1,000 คน

หมู่บ้านขนาดใหญ่ (L : Large)

- หมู่บ้านขนาด L มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1,001 คน แต่ไม่เกิน 1,500 คน
- หมู่บ้านขนาด XL มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 1,501 คน ขึ้นไป

(สรายุทธ ทศช่วย. 2553 : 42)

ในการศึกษารั้วนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งขนาดหมู่บ้านตามพื้นที่และจำนวนประชากรในหมู่บ้านได้ 2 ขนาด คือ หมู่บ้านขนาดเล็ก ประกอบด้วย บ้านทุ่ง บ้านดงสวรรค์ บ้านหนองแคนน้อย บ้านหนองห่ม บ้านสระบัว บ้านหนองเป็ยน้อย บ้านดอนก่อ และบ้านโนนเมือง หมู่บ้านขนาดกลาง ได้แก่ บ้านขางอีไล

แผนภาพที่ 2 แผนที่ตำบลกุ้สันตรัตน์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุพล ใจคุ้ม (2545 : 85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2544 พบว่า ประชาชน อำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไป เช่น การไปใช้ สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการสนทนาทางการเมืองกับผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจทางการเมือง ในระดับเข้มข้น เช่น การร่วมรณรงค์หาเสียง เลือกตั้งหรือการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ยังอยู่ในระดับต่ำ และมีวัฒนธรรมทาง การเมืองเป็นแบบไพร่ฟ้า

สินธุ์ มุ่งดี (2545 : 82) ได้ศึกษาเรื่องสตรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สตรีในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีพฤติกรรมการมี ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการศึกษา รายได้ อาชีพ ประสบการณ์การ เป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์เกี่ยวพันกับบทบาทสตรีใน การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น

โกมินทร์ กุลเวชกิจ (2549 : 84) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครพัทลุงพัทลุง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเลือกตั้ง ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็น ด้านการรวมกลุ่ม ผลประโยชน์ และด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วม ทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลจตุรพักตรพิมาน อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากสูงสุดไปหา ต่ำสุด การเลือกตั้ง การมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง การแสดงความคิดเห็น การรวมกลุ่ม ผลประโยชน์ และการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม ทางการเมืองสูงสุด คือ การเลือกตั้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำสุด คือ การแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ อาจเพราะว่ามีการรณรงค์หาเสียงอย่างถี่ถ้วน ทำให้เกิด การกระตุ้นแก่ประชาชนในการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง มีการจัดตั้งห้วคะแนนในการหาเสียง ญาติพี่น้องของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งอยากให้ผู้สมัครขณะการเลือกตั้งก็เลยออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง กฎหมายกำหนดไว้ในหมวดที่ 4 มาตรา 68 บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคล ซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ออกไปเลือกตั้งได้ ย่อมเสียสิทธิ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชนต้องออกไปใช้สิทธิ เลือกตั้ง จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งมากที่สุด ส่วนการ แสดงออกซึ่งความต้องการเทศบาลในด้านต่าง ๆ ไม่ได้ไปกระทบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ

ประชาชน จึงทำให้ประชาชนไม่ค่อยแสดงออกถึงด้านต่าง ๆ จึงแสดงออกซึ่งความต้องการต่ำที่สุด

สุรินทร์ มณีโชติ (2550 : 62) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยภาพรวมและด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมือง และด้านการติดตามตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของคณะเทศมนตรีอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยจำแนกเป็นรายด้านตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ปรากฏว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันและอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษาและรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลคอหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า โดยทัศนะของประชาชนโดยทั่วไป ไม่มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเทศบาล แต่ประชาชนบางส่วนเห็นว่า มีปัญหา กล่าวคือ สมาชิกสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีไม่สนใจรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน ในพื้นที่ที่มีการใช้สิทธิพลข่มขู่ไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมหรือรับรู้เกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล ไม่มีการให้การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนว่าประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานเทศบาลได้อย่างไร เทศบาลรับฟังปัญหาแต่ไม่มีการแก้ปัญหาดังกล่าว
4. ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าเทศบาลจะต้องส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนถึงคุณประโยชน์ของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อทุกรูปแบบให้ประชาชนได้เข้าใจบทบาทสิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อการเมือง ผู้บริหารจะต้องสนใจ และเอาใจใส่ต่อคำร้องเรียนข้อเสนอแนะของประชาชน โดยเฉพาะการให้ความรู้แก่เยาวชนถึงหลักการมีส่วนร่วมหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

สวัสดิ์ เพชรขาว (2550 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพศ อายุ ระดับ

การศึกษา และรายได้ของประชาชน ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่วัง อำเภอกู่สูง จังหวัดนครศรีธรรมราช 'ไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง แต่อาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรายุทธ ทศช่วย (2553 : 61-64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม โดยรวมมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการรณรงค์หาเสียง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

สุพจน์ แก้วเจริญ (2553 : 81-82) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนตำบลแดงใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก และระดับต่ำสุด คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการสมัครรับเลือกตั้ง

เสกสรร ทักสิน (2553 : 72-73) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลห้วยน้ำคำ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้าน อยู่ในระดับมาก มี 2 ด้าน คือ ด้านการรับทราบข่าวสารทางการเมือง และด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลางมี 2 ด้าน คือ ด้านการพูดคุยในเรื่องประเด็นทางการเมือง และด้านการชักจูงผู้อื่นให้เลือกผู้ที่ตนสนับสนุน ส่วนที่อยู่ในระดับน้อยมี 1 ด้าน คือ ด้านการแสดงตัวเป็นผู้สนับสนุน

อุสนา สิมหาล้า (2553 : 83-85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลบรบือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ และอยู่ในระดับน้อยมี 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการเลือกตั้ง รองลงมา คือ ด้านการมีกิจกรรมในกลุ่มการเมือง รองลงมา คือ

ด้านการแสดงความคิดเห็น และสุดท้าย คือ ด้านการแสดงออกซึ่งความต้องการต่าง ๆ

อาภาพร ศรีอยุธยา (2553 : 67-68) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.26 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการติดตามการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ด้านการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมและการเมืองท้องถิ่น และด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

จากการศึกษาวิจัยของผู้ที่ได้ศึกษาไปแล้ว พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีบทบาท หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากนัก ผู้ศึกษาจึงเลือกที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกุ้งศรีตรัง เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ซึ่งหากได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นย่อมเป็นผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองและประชาธิปไตย รวมทั้งได้พัฒนาชุมชนให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป